



USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO



Informativni Bilten

Jul – Decembar 2022

SADRŽAJ:

ŠESTOMESEČNI IZVEŠTAJ RADA2

POSETE I AKTIVNOSTI USTAVNOG SUDA.....4

PRESUDE.....9

ESLjP – VAŽNE ODLUKE.....13



Ustav Kosova - Poglavlje VIII

Ustavni sud

Član 112

[Osnovna Načela]

1. Ustavni sud je konačna vlast u Republici Kosovo za tumačenje Ustava i saglasnosti zakona sa Ustavom.
2. Ustavni sud je potpuno nezavistan u obavljanju svojih dužnosti.

Sastav Ustavnog suda

Ustavni sud Republike Kosovo je sastavljen od 9 (devet) sudija.

Sudije Ustavnog suda Republike Kosovo se imenuju u skladu sa članom 114 [*Sastav i Mandat Ustavnog suda*] Ustava i članovima 6 i 7. Zakona o Ustavnom sudu Republike Kosovo.

Nakon osnivanja Ustavnog suda u 2009 godine i u skladu sa bivšim članom 152 [*Privremeni Sastav Ustavnog suda*] Ustava, 6 (šest) od 9 (devet) sudija je imenovao predsednik Republike Kosova na predlog Skupštine.

Od 6 (šest) domaćih sudija, 2 (dva) sudija su služili za neobnovljiv rok od 3 (tri) godine, 2 (dva) sudija su služili za neobnovljiv rok od 6 (šest) godina i 2 (dva) sudija su služili za neobnovljiv rok od 9 (devet) godina.

U skladu sa gore navedenim članom 152 [*Privremeni Sastav Ustavnog suda*] Ustava, 3 (troje) međunarodnih sudija je imenovao Međunarodni civilni predstavnik, nakon konsultacije sa predsednikom Evropskog suda za ljudska prava.

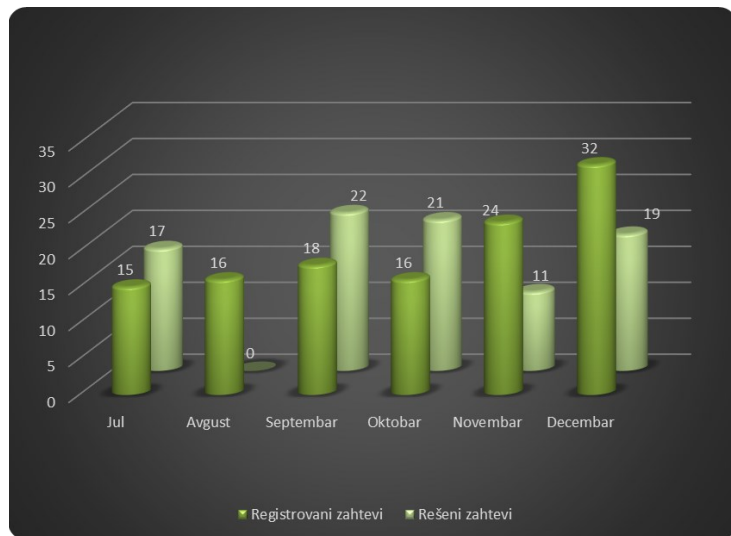
* Sud se trenutno sastoji od 8 (osam) sudija.

Status predmeta

Tokom šestomesečnog perioda: 1. jul – 31. decembar 2022. godine, Sud je primio 121 novih zahteva dok je na radu imao ukupno 271 zahteva/predmeta. Ukupno 90 zahteva je rešeno ili 33.21% svih slučajeva na raspolaganju.

Tokom ovog perioda, 82 odluka je objavljeno na internet stranici Suda.

*Dinamika primljenih zahteva po mesecima
(1. jul – 31. decembar 2022. godine)*



U nastavku su predstavljene 8 presude koje je Sud doneo tokom šestomesečnog perioda, 1. jul – 31. decembar 2022. godine:

- Presuda u slučaju KI 10/22, podnosilac zahteva: Sindikat Instituta za sudsku medicinu. U podnošenom zahtevu se tražilo ocena ustavnosti presude Vrhovnog suda Republike Kosova [ARJ. br. 115/2021] od 13. novembra 2021. godine.
- Presuda u slučaju KI 19/21, podnosilac zahteva: Sadik Pllana. U podnošenom zahtevu se tražilo ocena ustavnosti presude Vrhovnog suda Republike Kosova [Rev. br. 239/2019] od 26. novembra 2020. godine.
- Presuda u slučaju KI 116/21, podnosilac zahteva: Sali Rexhepi. U podnošenom zahtevu se tražilo ocena ustavnosti presude Vrhovnog suda Republike Kosova [Rev. br. 104/20] od 25. februara 2021. godine.
- Presuda u slučaju KI 230/21, podnosilac zahteva: „Global Trade-af” d.o.o . U podnošenom zahtevu se tražilo ocena ustavnosti presude Vrhovnog suda Republike Kosova [ARJ-UZVP-br.45/2021] od 28. aprila 2021. godine.

- Presuda u slučaju KI 202/21, podnosilac zahteva: “Kelkos Energy” d.o.o. U podnošenom zahtevu se tražilo ocena ustavnosti presude Vrhovnog suda Republike Kosova [ARJ.UZVP. br. 74/21] od 28.jula 2021 godine.
- Presuda u slučaju KI 159/20, podnosilac zahteva: “ADOL” d.o.o. U podnošenom zahtevu se tražilo ocena ustavnosti presude Vrhovnog suda Republike Kosova [Rev. br. 29/19] od 1. jula 2020. godine.
- Presuda u slučaju KO 27/21, podnosilac zahteva: Vrhovni sud Republike Kosova. U podnošenom zahtevu se tražilo ocena ustavnosti člana 94. (Nadzor) Zakona br. 03/L-212 o radu.
- Presuda u slučaju KO 173/21, podnosilac zahteva: Opština Kosovska Kamenica. U podnošenom zahtevu se tražilo ocena ustavnosti članova 3, 4, 5, 6, 7 i 9 Administrativnog uputstva Ministarstva obrazovanja i nauke (MON) br. 104/2020 o “kriterijumima i procedure osnivanja i prestanak aktivnosti institucije preduniverzitetskog obrazovanja”.

Vrste navodnih povreda

Vrste navodnih povreda od 121 primljenih zahteva tokom šestomesečnog perioda: 1. jul – 31. decembar 2022. godine, su sledeće:

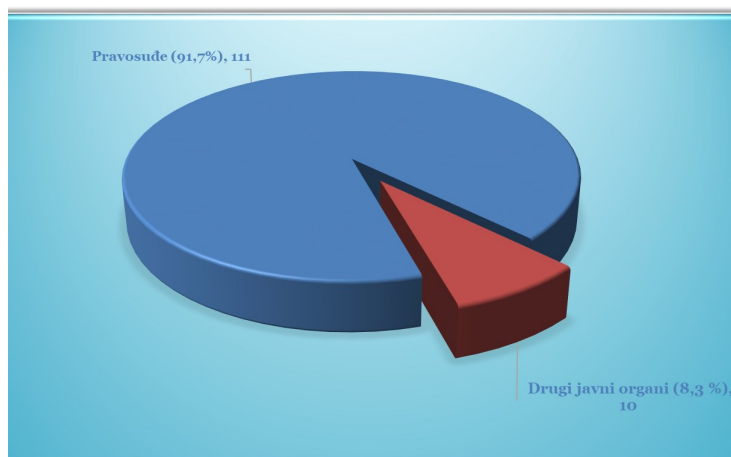
- Član 3. [Jednakost pred Zakonom], 9 slučajeva ili 3%;
- Član 4. [Oblik Vladanja i Podele Vlasti], 2 slučajeva ili 0,7%;
- Član 7. [Vrednosti], 5 slučajeva ili 1,7%;
- Član 13. [Glavni Grad], 2 slučajeva ili 0,7%;
- Član 19. [Sprovođenje Međunarodnog Prava], 2 slučajeva ili 0,7%;
- Član 22. [Direktna Primena Međunarodnih Sporazuma i Instrumenata], 8 slučajeva ili 2,7%;
- Član 23. [Ljudsko Dostojanstvo], 2 slučajeva ili 0,7%;
- Član 24. [Jednakost pred Zakonom], 30 slučajeva ili 10%;
- Član 25. [Pravo na život], 2 slučajeva ili 0,7%;
- Član 29. [Pravo na Slobodu i Sigurnost], 4 slučajeva ili 1,3%;
- Član 30. [Prava Optuženog], 4 slučajeva ili 1,3%;
- Član 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje], 89 slučajeva ili 29,7%;
- Član 32. [Pravo na pravno sredstvo], 22 slučajeva ili 7,3%;

- Član 33. [Načelo Legaliteta i Proporcionalnosti u Krivičnim Postupcima], 2 slučaja ili 0,7%;
- Član 36. [Pravo na Privatnost], 2 slučaja ili 0,7%;
- Član 45. [Pravo na Izbor i Učešće], 2 slučaja ili 0,7%;
- Član 46. [Zaštita Imovine], 19 slučaja ili 6,3%;
- Član 49. [Pravo na Rad i Obavljanje Profesije], 11 slučaja ili 3,7%;
- Član 53. [Tumačenje Odredbi Ljudskih Prava], 11 slučaja ili 3,7%;
- Član 54. [Sudska Zaštita Prava], 30 slučaja ili 10%;
- Član 55. [Ograničenje Prava i Osnovnih Sloboda], 4 slučaja ili 1,3%;
- Član 101. [Civilna Služba], 2 slučaja ili 0,7%;
- Član 102. [Opšta Načela Sudskog Sistema], 11 slučaja ili 3,7%;
- Član 109. [Državno Tužilaštvo], 4 slučaja ili 1,3%;
- Član 110. [Tužilački Savet Kosova], 2 slučaja ili 0,7%;
- Druge povrede, 19 slučaja ili 6,3%;

Navodni počinioci kršenja prava

- 111 zahteva ili 91,7% zahteva se odnose na odluke sudova;
- 10 zahteva ili 8,3% zahteva se odnose na odluke drugih javnih organa;

*Navodni prekršioci prava
(1. jul – 31. decembar 2022. godine)*



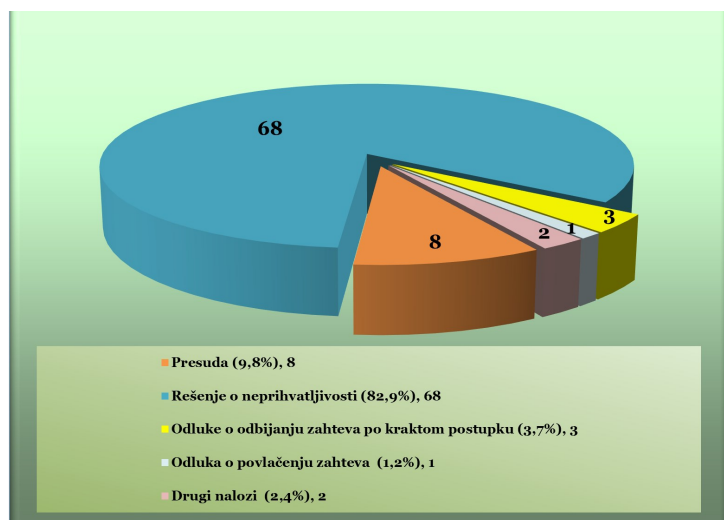
Sednice i veća za razmatranje

Tokom šestomesečnog perioda: 1. januar – 30. jun 2022. godine, Ustavni sud je održao 15 plenarnih sednica i 97 veća za razmatranje, u kojim su razmatrani slučajevi rešeni odlukama, rešenjima, i presudama.

Tokom ovog šestomesečnog perioda, Ustavni sud je objavio 82 odluka. Struktura objavljenih odluka izgleda na sledeći način:

- 8 presuda (9,8%);
- 68 rešenja o neprihvatljivosti (82,9%);
- 3 odluke o odbijanju zahteva po krakom postupku (3,7%);
- 1 odluka o povlačenju zahteva (1,2%);
- 2 drugi nalozi (2,4%);

*Struktura odluka
(1. jul – 31. decembar 2022. godine)*

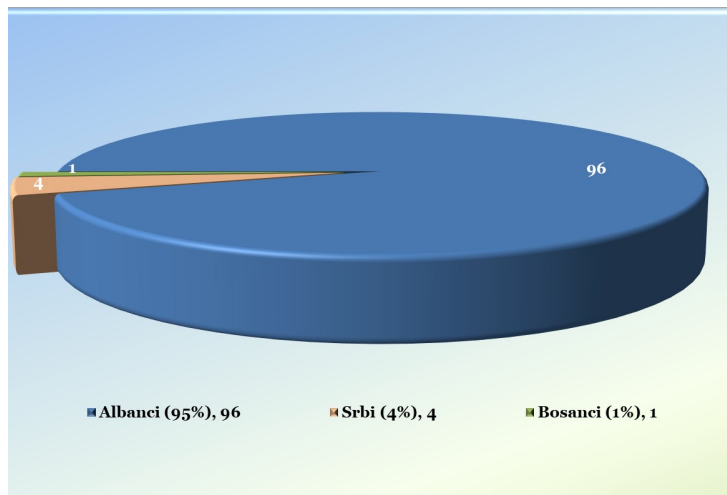


Pristup Sudu

Pristup pojedinaca Sudu se prikazuje na sledeći način:

- 96 zahteva je podneto od Albanaca, ili 95%;
- 4 zahteva su podneti od pripadnika Srpske zajednice, ili 4%;
- 1 zahtev je podnet od pripadnika Bosanske zajednice, ili 1%;

*Etnička struktura podnosilaca zahteva
(1. jul – 31. decembar 2022. godine)*



15 jul 2022



Grupa studenata Pravnog fakulteta Prištinskog Univerziteta „Hasan Priština“, u pratnji predstavnika nevladine organizacije „Inicijativa mladih za ljudska prava – Kosovo (YIHR KS)“, posetila je Ustavni sud. Na sastanku ih je primila sudija Ustavnog suda gđa. Remzie Istrefi – Peci i Juristkonsult Suda, g. Sevdail Kastrati. Tokom sastanka sa studentima, sudija Istrefi – Peci je ukratko ih upoznala sa sastavom i organizacionom strukturom Suda, njegovom ulogom i funkcijom, ovlašćenim strankama za podnošenje zahteva, procesom pripreme preliminarne izveštaja od strane savetnika i sudija predmeta, kao i značaj zaštite ljudskih prava u zemlji.

Studenti su sa svoje strane izrazili interesovanje da se detaljnije informišu o broju predmeta koji su još u postupku razmatranja u Sudu, predmetima i odlukama koje najviše utiču na javno mnjenje, broju rešenja o neprihvatljivosti, kao i mogućnosti koje imaju građani Republike Kosovo da se obrate Evropskom sudu za ljudska prava u Strazburu.

22 jul 2022



Sudije Ustavnog suda Republike Kosovo, na čelu sa predsednicom Suda, gđom Gresom Caka – Nimani, boravile su u radnoj poseti Tirani, na poziv Ustavnog suda Republike Albanije.

Delegacija sudija sa Kosova pozvana je da učestvuje u radionici koju je organizovao Ustavni sud Albanije, u saradnji sa Institutom za demokratiju i posredovanje (IDM) u Tirani i uz podršku Švedske agencije za međunarodnu saradnju i razvoj (SIDA), a imala je za cilj izradu Etičkog kodeksa tog suda. Radionica je otpočela s radom uvodnim rečima predsednica ustavnih sudova Albanije i Kosova, gđe Vitore Tusha i

gđe Grese Caka – Nimani, dok je sudija Nexhmi Rexhepi predstavio stanovište Ustavnog suda Kosova u vezi sa etičkim kodeksom sudija.

2 septembar 2022



Predsednica Ustavnog suda Republike Kosovo, gđa Gresa Caka – Nimani i sudija Ustavnog suda, gđa Remzie Istrefi – Peci, boravile su u radnoj poseti gradu Galway u Irskoj, na poziv da učestvuju na Međunarodnoj konferenciji na temu: „Delotvorno sprovođenje Evropske konvencije o ljudskim pravima na evropskim područjima u sukobu“. Na konferenciji koju je organizovalo Ministarstvo spoljnih poslova Irske, u saradnji sa Irskim centrom za ljudska prava, jedan od učesnika panela bila je i predsednica Caka – Nimani,

koja je održala prezentaciju na temu: „Delotvorno sprovođenje Evropske konvencije o ljudskim pravima: Perspektiva Ustavnog suda Kosova,,.

Tokom boravka u gradu Galway, predsednica Caka – Nimani i sudija Istrefi – Peci održale su odvojene sastanke sa istaknutim međunarodnim akademikima i pravnicima u oblasti ljudskih prava, kao i sa sudijama evropskih ustavnih sudova.

16 septembar 2022



Sudije Ustavnog suda Republike Kosovo, gđa Selvete Gërzhaliu – Krasniqi i gđa Remzie Istrefi – Peci, boravile su na dvodnevnoj radnoj poseti u Rigi, Letoniji.

One su bile pozvane od Ustavnog suda Republike Letonije da učestvuju na međunarodnoj konferenciji na temu: “Održivost kao ustavna vrednost: izazovi budućnosti”, organizovanoj povodom obeležavanja 30. godišnjice osnivanja tog suda i 100. godišnjice usvajanja Ustava Letonije.

Tokom boravka u Rigi, sudije Gërzhaliu – Krasniqi i Istrefi – Peci održale su zajednički sastanak sa predsednikom Ustavnog suda Republike Letonije, g. Aldis Laviņš, kao i drugim sudijama Evropskih ustavnih sudova koji učestvuju na ovoj konferenciji.

20 septembar 2022



Predsednica Ustavnog suda Republike Kosovo, gđa Gresa Caka – Nimani i sudija Ustavnog suda, gđa Remzije Istrefi – Peci, ugostile su na zajedničkom sastanku grupu međunarodnih studenata Evropskog programa (EMA) za postdiplomske studije u oblasti ljudskih prava i demokratizacije, iz univerzitetskih kampusa u Beču i Veneciji.

Tokom svog izlaganja, predsednica Caka – Nimani i sudija Istrefi – Peci su najpre upoznale studente sa istorijatom Ustava Republike Kosovo i ustavnom obavezom poštovanja Evropske konvencije o ljudskim pravima, ulogom i funkcijom Ustavnog suda u državnom sistemu Republike Kosovo, kao i sa izazovima sa kojima se ovaj sud suočavao do sada u svom radu.

U nastavku sastanka, studenti su izrazili svoje interesovanje da se detaljnije informišu o poštovanju Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima na nivou zemlje, procesu podnošenja individualnih zahteva Sudu, broju zahteva koji podnose pripadnici nevećinskih zajednica i objavljivanju odluka na njihovim jezicima, kao i o poštovanju i izvršenju odluka Suda.

29 septembar 2022

U okviru programa obuke koji organizuje NVO “Balkanska Grupa”, na temu: “Mladi u politici: Upravljanje i politički sistemi”, Ustavni sud su posetili aktivisti omladinskih foruma političkih partija na Kosovu. Mlade aktiviste su primile sudije, gđa Selvete Gërzhaliu – Krasniqi i g. Nexhmi Rexhepi, koji su tokom svog izlaganja govorili o ulozi i važnosti



Ustavnog suda u pravnom sistemu Republike Kosovo, prvom i aktuelnom sastavu ustavnih sudija, odnosu sa redovnim sudovima i drugim državnim organima u zemlji, kao i o strankama koje su ovlašćene da podnose ustavne žalbe.

Mladi političari su tokom sastanka iskazali svoje interesovanje da se detaljnije informišu o vrstama odluka koje donosi Sud, procesu glasanja i kvorumu koji je neophodan za odlučivanje sudija, prirodi ustavnih zahteva i njihovom broju, kao i o mogućnosti žalbe na odluke Ustavnog suda.

7 oktobar 2022



Delegacija sudija Ustavnog suda Republike Kosovo, koju je predvodila predsednica Suda, gđa Gresa Caka – Nimani, boravila je u zvaničnoj poseti Baliju, Indonezija, sa pozivom na učešće na 5. kongresu Svetske konferencije ustavnog sudstva (WCCJ).

Delegacija Ustavnog suda Kosova otputovala je na Bali na poziv Venecijanske komisije i Ustavnog suda Indonezije, kao domaćina i suorganizatora 5. kongresa Svetske konferencije ustavnog sudstva (WCCJ), koji je ove godine organizovan na temu: “Ustavno sudstvo i mir”.

Izvori prava, odgovornosti i ograničenja uloge ustavnih sudova u održavanju mira, osnovni međunarodni principi zaštite ljudskih prava i razmatranje nezavisnosti ustavnih sudova, bile su samo neke od tema o kojima su razmenili svoje

stavove predsjednici i sudije ustavnih i vrhovnih sudova iz 90 zemalja širom sveta.

Tokom boravka na Baliu, predsjednica Caka – Nimani se sastala sa predsjednikom “emeritus” Venecijanske komisije, g. Gianni Buquicchio, sa generalnim sekretarom Svetske konferencije ustavnog sudstva (WCCJ), g. Rudolph Dürr Schnutz, sa predsjednicima nekoliko ustavnih i vrhovnih sudova članova WCCJ-a, kao i sa predstavnicima Frankofonskog udruženja ustavnih sudova i Evropske konferencije ustavnih sudova.

Ustavni sud Kosova postao je punopravni član Svetske konferencije ustavnog sudstva (WCCJ) 17. septembra 2014. godine.

11 oktobar 2022



Predsjednica Ustavnog suda Republike Kosovo, gđa Gresa Caka – Nimani, dočekala je ministra pravde Republike Albanije g. Ulsi Manja. Sadašnji sastav i dosadašnji rad Ustavnog suda, priroda podnetih zahteva i naponi za konsolidaciju sudske prakse u skladu sa praksom Evropskog suda za ljudska prava, samo su neke od tema o kojima je predsjednica Caka – Nimani obavestila ministra Manja. U nastavku

diskusije, predsjednica Caka-Nimani je istakla odlične odnose saradnje sa Ustavnim sudom Albanije, kao i vredan doprinos koji ovaj sud nastavlja da pruža u nastojanjima Ustavnog suda Kosova za članstvo u međunarodnim profesionalnim forumima ustavnih sudova.

Obe strane su podvlačili značaj i neophodnost očuvanja nezavisnosti sistema sudstva i unapređenja pravnog okvira obe zemlje usvajanjem evropskih standarda, kao suštinskih preduslova za jačanje demokratije, konsolidacije vladavine prava i efikasnu zaštitu prava i sloboda pojedinca.

Zajedničkom sastanku između predsjednice Caka – Nimani i ministra Manja prisustvovali su i Ministarka pravde Republike Kosovo, gđa Albulena Haxhiu, kao i ambasador Republike Albanije na Kosovu, g. Qemajl Minxhozi.

21 oktobar 2022



Delegacija sudija Ustavnog suda Republike Kosovo, na čelu sa predsjednicom Suda, gđom Gresom Caka – Nimani, boravila je 20 – 21. oktobra 2022. godine, u zvaničnoj poseti Tirani, na poziv Ustavnog suda Republike Albanije.

Delegacija Ustavnog suda Kosova pozvana je da učestvuje na svečanosti obeležavanja 30. godišnjice osnivanja Ustavnog suda Albanije i Međunarodnoj konferenciji koja je organizovana tim povodom na temu: “Uloga ustavnih sudova u novim demokratijama”. Predsjednica Caka – Nimani je u svojstvu jednog od glavnih govornika na međunarodnoj konferenciji, na kojoj su učestvovali predsjednici i sudije regionalnih i evropskih ustavnih i vrhovnih sudova, održala prezentaciju na temu ustavne jurisprudencije, kao garancije za konsolidaciju pravne države. Tokom boravka u Tirani, predsjednicu Caka – Nimani i sudije Ustavnog suda Kosova primili su na zajedničkom sastanku predsjednica Ustavnog suda Republike Albanije, gđa Vitore Tusha i ostale sudije tog suda.

11 novembar 2022



Grupa studenata završnih godina pravnih fakulteta sa univerziteta širom zemlje, u pratnji predstavnika Kosovskog instituta pravde (KID), posetila je Ustavni sud. Studente je na sastanku dočekala predsjednica Ustavnog suda Republike Kosovo, gđa Gresa Caka – Nimani i Jurisconsult Suda, g. Sevdail Kastrati.

Uloga i funkcija Ustavnog suda u državnom sistemu Republike Kosovo, njegov sastav u prvim godinama funkcionisanja sa međunarodnim sudijama i osobljem, izvori ustavnog prava i iscrpljivanje pravnih lekova pre podnošenja zahteva Sudu, bile su samo neke od tema o kojima je predsednica Caka – Nimani diskutovala pred studentima.

Budući pravници su, u međuvremenu, izrazili svoje interesovanje da se detaljnije informišu o primeni sudske prakse Evropskog suda za ljudska prava u odlučivanju Suda, o postupku izbora i mandatu ustavnih sudija, kao i o pravu žalbe na odluke Ustavnog suda.

30 novembar 2022



Predsednica Ustavnog suda Republike Kosovo, gđa Gresa Caka – Nimani, boravila je u višednevnoj zvaničnoj poseti Parizu, od 30. novembra do 2. decembra 2022. godine, koja je realizovana uz podršku Ambasade Francuske u Republici Kosovo. Prvog dana posete, predsednica Caka-Nimani se sastala sa predsednikom Ustavnog saveta Francuske, g. Laurent

Fabius i sa predsednikom Državnog saveta Francuske g. Didier – Roland Tabuteau. Predmet zajedničkih diskusija, na oba sastanka, bila su dostignuća Kosova u oblasti vladavine prava, poštovanja ustavnosti i zakonitosti i zaštite ljudskih prava i osnovnih sloboda na državnom nivou.

Na odvojenim sastancima sa g. Fabius i g. Tabuteau, predsednica je stavila naglasak i na potrebu za produbljivanjem institucionalne saradnje između odnosnih institucija u cilju razmene iskustava i praktičnog znanja u oblastima od zajedničkog interesa.

Drugog dana posete u Parizu, predsednica Caka – Nimani održala je niz sastanaka sa visokim zvaničnicima francuskog Senata, zaduženim za politička, zakonodavna i pitanja ljudskih prava za region Kosova i Zapadnog Balkana, uključujući i potpredsednicu Senata Valerie Letard i senatorku Laure Darcos, koja takođe predvodi međuparlamentarnu grupu za prijateljstvo između Francuske i Zapadnog Balkana. Predsednica Caka – Nimani posetu u francuskoj prestonici zaključila je zajedničkim sastankom sa predsednikom Kasacionog

suda Francuske, g. Christophe Soulard, sa kojim je, između ostalog, razgovarano o izazovima u postupcima ustavne kontrole i jedinstvenom tumačenju zakona u obe zemlje i mogućnostima buduće saradnje između dva Suda.

9 decembar 2022



U narednoj aktivnosti „Dan otvorenih vrata Suda“, organizovanoj povodom Međunarodnog dana ljudskih prava, u petak, 9. decembra 2022. godine, Ustavni sud su posetili studenti Pravnog fakulteta Univerziteta u Prištini „Hasan Priština“, grupa građana i predstavnici organizacija civilnog društva na Kosovu.

Studente je dočekala na sastanak predsednica Ustavnog suda, gđa Gresa Caka – Nimani, koja je u svom izlaganju dala kratak opis istorijata osnivanja Suda, njegovog prvog sastava sa međunarodnim sudijama i službenicima, pored onih domaćih, kao i izazove sa kojima su se suočavali prilikom razmatranja raznovrsnih ustavnih pitanja, na kojima su uspostavljeni i temelji ustavnog sudstva Republike Kosova.

U nastavku svog izlaganja, predsednica Caka-Nimani je govorila i o značaju Međunarodnog dana ljudskih prava na globalnom nivou, kao i o poštovanju Evropske konvencije o ljudskim pravima i primeni sudske prakse Evropskog suda u svakoj odluci Ustavnog suda. Studenti su sa svoje strane izrazili interesovanje da budu više informisani o odnosu Ustavnog suda sa redovnim sudovima, o kriterijumima za podnošenje zahteva Sudu, o postupku njihovog razmatranja i odlučivanja, kao i o pravu nadoknade stranaka u postupku i pravo na žalbu Evropskom sudu za ljudska prava sa sedištem u Strazburu.



Na „Danu otvorenih vrata suda“, predsednica Caka – Nimani, u pratnji sudije Selvete Gërxxhaliu – Krasniqi, dočekala je grupu pravnika i pripravnika angažovanih na projektu „Just React“ nevladine organizacije

„Grupa za pravne i političke studije“, za praćenje rada redovnih sudova u Republici Kosovo.

Rokovi za podnošenje ustavnih žalbi, broj nerazmotrenih predmeta i ustavna obaveza sprovođenja odluka Suda, bila su neka od pitanja o kojima su mladi pravnici iskazali interesovanje da se detaljnije informišu.

17 decembar 2022



Američka stručnjakinja sa dugom iskustvom u oblasti interne komunikacije i organizacionog razvoja, ujedno i predavač na Univerzitetu Kolumbija, SAD, prof. dr. Aileen Webb, boravila je u poseti Ustavnom sudu od 5. do 16. decembra 2022. godine.

Tokom skoro dvonedeljnog boravka u Sudu, gđa Webb je razvila i primenila u praksi jedan napredni program obuke dizajniran posebno za zvaničnike Ustavnog suda, pokrivajući teme poput: „Dobre ekipe i organizaciona kultura“, „Komunikacija i sukobi“, „Izgradnja ekipe i poverenja“, „Promena i komunikacija“ i „Odlični sastanci“. Tokom održanih obuka, gđa Web je podelila sa učesnicima svoje teorijsko i praktično znanje, u cilju izgradnje vrednosti i načela dobre i funkcionalne organizacije unutar jedne institucije, sa posebnim naglaskom na najbolje metode za izgradnju međusobnog poverenja, kao i mehanizmi komunikacije i odgovornosti unutar ekipe.

Celokupni program obuke imao je za cilj opremanje zvaničnika suda sa osnovnim znanjima i veštinama za rešavanje izazova koji se neizbežno pojavljuju u zajedničkom radnom okruženju. Svaka od radionica je bila konceptirana tako da bude interaktivna i da podstiče aktivno učešće osoblja, koristeći niz kombinovanih tehnika kao što su studije slučaja, vežbe

u malim grupama, diskusije u široj grupi i individualna zapažanja.

Ovaj program izgradnje kapaciteta za osoblje suda je omogućen uz podršku „Fulbrajtovog specijalističkog programa“, koji finansira Američki Stejt department, Biro za obrazovanje i kulturne odnose (ECA), a sprovodi Američka ambasada u Prištini. Sud je dobio ovu podršku nakon jednog transparentnog procesa takmičenja i usvajanja njegovog nacrtu predloga.



Presuda

KO 27/21

Podnosilac

Vrhovni sud Republike Kosovo

Zahtev za ocenu ustavnosti člana 94. (Nadzor) Zakona br. 03/L-212 o radu

Okolnosti konkretnog slučaja se odnose na zahtev koji je Ustavnom sudu podneo Vrhovni sud za ocenu ustavnosti člana 94. (Nadzor) Zakona o radu, kojim je, između ostalog, utvrđeno da nadzor nad sprovođenjem odredaba koje regulišu radni odnos vrši Inspektorata rada. Vrhovni sud je imao pred sobom slučaj u vezi sa konkursom za radno mesto „vaspitač“ u školi u opštini Gnjilane, gde je jedan od kandidata na ovom konkursu uložio žalbu Opštinskoj direkciji za obrazovanje u Gnjilane, navodeći nepravilnosti u ovom konkursu. Nakon što je Opštinska direkcija za obrazovanje odbila žalbu, kandidat je uporedo koristio pravna sredstva, i to (i) žalbu Inspektoratu rada, u kom slučaju je poslednje navedeni naložio poništenje predmetnog konkursa, kao i (ii) tužbu Osnovnom sudu u Gnjilanu, koji je odbio tužbu i potvrdio odluke organa opštine Gnjilane. Kao rezultat toga, podnosilac žalbe je podneo reviziju Vrhovnom sudu. Poslednje navedeni je obustavio postupak odlučivanja u predmetu koji je pred njim, ustupajući predmet Ustavnom sudu radi ocene usaglašenosti člana 94. Zakona o radu sa pojedinim ustavnim odredbama.

Tačnije, Vrhovni sud je pred Sudom tvrdio da član 94. Zakona o radu nije kompatibilan sa članovima 3. [Jednakost pred zakonom], 24. [Jednakost pred zakonom], 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje], 49. [Pravo na rad i obavljanje profesije] i 54. [Sudska zaštita prava] Ustava, jer isti, između ostalog, krši načeo pravne sigurnosti i pravnog poretka Republike Kosovo, jer omogućava paralelne postupke u vezi sa radnim sporovima pred Inspektoratom rada i pred redovnim sudovima u vezi sa istim pitanjem, što

dovodi do paralelnih odluka i uplitanja Inspektorata rada u sudska ovlašćenja u suprotnosti sa pravnom sigurnošću i ustavnim poretkom Republike Kosovo.

Na osnovu suštine iznetih navoda, Sud je prvo ocenio da li je, u okolnostima konkretnog slučaja, uplitanje Inspektorata rada u ovlašćenja pravosuđa bila rezultat neusklađenosti norme Zakona o radu sa Ustavom ili rezultat načina tumačenja i primene predmetne norme od strane Inspektorata rada, ali i redovnih sudova. U ovoj perspektivi, Sud se prvo pozvao na sadržinu člana 94. Zakona o radu, kojim je propisano da nadzor nad sprovođenjem odredaba Zakona o radu, kojima se uređuje radni odnos, bezbednost i zaštita na radu, vrši Inspektorat rada na osnovu Zakona o Inspektoratu rada i Zakona o bezbednosti na radu. U tom kontekstu, Sud je precizirao da je na osnovu Zakona o radu i Zakona o Inspektoratu rada potpuno jasan obim nadležnosti Inspektorata rada i koji inspeksijski organ i mehanizam izvršne vlasti vrši nadzor nad sprovođenjem odredaba Zakona o radu koje uređuju radni odnos između zaposlenog i poslodavca i vrše nadzor nad sprovođenjem Zakona o bezbednosti i zdravlju na radu u delokrugu utvrđenom Zakonom o Inspektoratu, (i) sprovođenje kaznenih mera (novčanih kazni) u slučaju utvrđivanja nepravilnosti od strane poslodavca; i (ii) prijavljivanje ovih nepravilnosti nadležnom ministarstvu ili bilo kom drugom nadležnom organu. Inspektorat rada nema nadležnost da rešava „radne sporove“ ili one koji proizilaze iz radnog odnosa između zaposlenog i poslodavca, jer na osnovu zakona na snazi, ta nadležnost očigledno pripada redovnim sudovima.

U ovom aspektu, Sud je ponovio da za razliku od Inspektorata rada, Zakon o radu definiše pravosuđe kao jedini odgovorni organ u Republici Kosovo koji rešava „radne sporove“ iz radnog prava između zaposlenih i poslodavaca. Sud je analizirao i sadržinu člana 78. (Zaštita prava zaposlenih) Zakona o radu, kojim su definisani žalbeni postupci kod poslodavca, i člana 79. (Zaštita zaposlenog na sudu) Zakona o radu, kojim se garantuje pravo da zaposleni koji smatra da su mu odlukom poslodavca povređena prava ili ne dobije odgovor od poslodavca, može da pokrene radni spor kod nadležnog suda. Sud je istakao da sudske funkcije mogu da vrše samo sudovi, po načelima definisanim Ustavom i relevantnim zakonima. Štaviše, jasno je da je Inspektorat rada, prema zakonu, definisan kao izvršno telo koji osniva Ministarstvo rada i socijalne zaštite, i kao takav, i u smislu Evropske konvencije o ljudskim pravima, odnosno člana 6. (Pravo na pravično suđenje) iste, ne ispunjava uslove „nezavisnog tribunala“ od izvršne vlasti niti „suda“

ustanovljenog zakonom. Inspekcijski organi, u zavisnosti od prirode funkcija koje obavljaju i institucionalnog statusa utvrđenog aktima kojima su ustanovljeni, deo su izvršne vlasti i kao takvi ne mogu vršiti funkcije sudske prirode. Ako bi se tako postupalo, to bi predstavljalo povredu načela podele vlasti, čime bi se povredio ustavni poredak Republike Kosovo. Stoga je Sud smatrao da u konkretnom slučaju navod za uplitanje u ovlašćenja pravosuđa od strane Inspektorata rada nije rezultat neusklađenosti sadržaja člana 94. Zakona o radu sa ustavnim normama, već rezultat tumačenja i sprovođenja člana 94. Zakona o radu i Zakona o Inspektoratu rada od strane samog Inspektorata rada.

Kao rezultat gore navedenog i na osnovu pojašnjenja datih u objavljenoj presudi, Sud je utvrdio da je član 94. (Nadzor) Zakona o radu u skladu sa članovima 3. [Jednakost pred zakonom], 24. [Jednakost pred zakonom], 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje], 49. [Pravo na rad i obavljanje profesije] i 54. [Sudska zaštita prava] Ustava, jer isti, između ostalog, ne definiše nikakvu nadležnost Inspektoratu rada za rešavanje „radnih sporova“ iz prava na rad između zaposlenog i poslodavca, koja na osnovu važećih zakona pripadaju sudskoj vlasti.



Presuda

KO 173/21

Podnosilac

Opština Kosovska Kamenica

Zahtev za ocenu ustavnosti članova 3, 4, 5, 6, 7 i 9 Administrativnog uputstva Ministarstva obrazovanja i nauke (MON) br. 104/2020 o "kriterijumima i procedure osnivanja i prestanak aktivnosti institucije preduniverzitetskog obrazovanja"

Ocenjujući ustavnost osporenog Administrativnog uputstva, Sud je jednoglasno odlučio da je (i) zahtev prihvatljiv; i (ii) da član 3. (Osnivač), stavovi 5, 6 i 7 člana 6. (Provera uslova), stavovi 2 i 3 člana

7. (Odluka) i stavovi 6, 7 i 8 člana 9. (Prestanak aktivnosti edukativno-obrazovne institucije ili izdvojenog odeljenja) osporenog Administrativnog uputstva, nisu u skladu sa stavom 2 člana 12. [Lokalna vlast], stavovima 1 i 3 člana 123. [Osnovna načela] i stavovima 2 i 3 člana 124. [Organizovanje i funkcionisanje lokalne samouprave] Ustava Republike Kosovo, i kao takvi se stavljaju van snage.

Suština okolnosti konkretnog slučaja se odnosi na ovlašćenja koja su dodeljena centralnoj vlasti, odnosno Ministarstvu obrazovanja i nauke, s jedne strane, i lokalnoj vlasti, odnosno opštinama, s druge strane, u vezi sa osnivanjem edukativno-obrazovnih institucija i izdvojenih odeljenja podeljene po opštinama kroz gore navedeno Administrativno uputstvo. Isto, između ostalog, pojašnjava da odluku o osnivanju i zatvaranju edukativno-obrazovnih institucija i izdvojenih odeljenja preduniverzitetskog nivoa donosi generalni sekretar Ministarstva obrazovanja i nauke na predlog relevantne opštine. Donošenje odluka na nivou centralne vlasti, odnosno Ministarstva obrazovanja i nauke, u vezi sa osnivanjem/zatvaranjem edukativno-obrazovnih institucija i izdvojenih odeljenja preduniverzitetskog nivoa, prema podnosiocu zahteva, krši opštinske nadležnosti u suprotnosti sa relevantnim ustavnim odredbama i odredbama zakona na snazi, odnosno Zakona br. 04/L-032 o preduniverzitetskom obrazovanju, Zakona br. 03/L-68 o obrazovanju u opštinama Republike Kosovo i Zakona br. 03/L-040 o lokalnoj samoupravi, prema kome „pružanje predškolskog, osnovnog i srednjeg obrazovanja, uključujući registrovanje i licenciranje obrazovnih ustanova, prijem radnika, isplata plata i obučavanje instruktora za obrazovanja i administratora“, predstavlja sopstvenu nadležnost opština i kao takva je „potpuna i isključiva“ na nivou opštine. Kao prvo i u pogledu prihvatljivosti zahteva, Sud pojašnjava da je nakon podnošenja zahteva za ocenu ustavnosti osporenog Administrativnog uputstva od strane gradonačelnika opštine Kosovska Kamenica, g. Qëndrona Kastratija 17. oktobra 2021. godine, odnosno 14. novembra 2021. godine, nakon drugog kruga lokalnih izbora u Republici Kosovo, za gradonačelnika opštine Kosovska Kamenica je izabran g. Kadri Rahimaj. Poslednje navedeni je, preko svog punomoćnika, 5. januara 2022. godine podneo Sudu zahtev za povlačenje predmeta KO173/21, sa obrazloženjem da ne postoji pravni interes za njegovo razmatranje. Sud je, na osnovu svoje sudske prakse i pravila 35 (Povlačenje, odbijanje i odbacivanje podnesaka) Poslovnika o radu, prema kojem i pored zahteva za povlačenje Sud može da odluči o prvobitnom zahtevu,



prvo ocenio zahtev novog gradonačelnika opštine i odlučio da isti odbije, vodeći računa o javnom interesu za nastavak razmatranja i meritornom odlučivanju u slučaju, sa akcentom na važnost razjašnjenja navoda o povredi ustavnih načela u vezi sa lokalnom samoupravom.

Što se tiče merituma slučaja, razmatrajući navode podnosioca zahteva, Sud je prvo razradio opšta načela koja se odnose na lokalnu samoupravu prema Ustavu, Evropskoj povelji o lokalnoj samoupravi, relevantnim Mišljenjima Venecijanske komisije, zakonima na snazi u Republici Kosovo i sudskoj praksi Ustavnog suda.

Sud je, na osnovu članova 12, 123 i 124 Ustava, između ostalog, ponovio da (i) su osnovne teritorijalne jedinice lokalne samouprave u Republici Kosovo opštine; (ii) organizacija i ovlašćenja jedinica lokalne samouprave se uređuju zakonom; (iii) opštine imaju „svoja“, „proširena“ i „poverena“ ovlašćenja; i (iv) administrativno razmatranje opštinskih akata od strane centralne vlasti u oblasti njihovih ovlašćenja, je ograničeno samo na procenu saglasnosti sa Ustavom Republike Kosovo i zakonom. Štaviše, na osnovu ovih ustavnih članova, Sud je istakao da je delatnost organa lokalne samouprave zasnovana na Ustavu i zakonima i da poštuje Evropsku povelju o lokalnoj samoupravi. Poslednje navedena, između ostalog, i u meri u kojoj je relevantno za okolnosti konkretnog slučaja, utvrđuje da (i) lokalne vlasti, u granicama zakona, imaju punu diskreciju da sprovedu svoju inicijativu u vezi sa bilo kojim pitanjem koje nije isključeno iz njihove nadležnosti i nije dodeljeno u nadležnost nekom drugom organu; (ii) ovlašćenja koja su poverena lokalnim vlastima obično moraju biti potpuna i isključiva i ne mogu biti potkopana ili ograničena od strane druge vlasti, centralne ili regionalne, osim ako je to određeno zakonom; i (iii) svaka administrativna kontrola nad lokalnim vlastima može se vršiti samo prema oblicima i u slučajevima predviđenim Ustavom ili zakonom.

Sud je takođe ponovio da je lokalna samouprava od takvog značaja u ustavnom poretku da je Ustav (i) definisao ove garancije, između ostalog, u svojim Osnovnim odredbama; (ii) utvrdio usklađenost sa Evropskom poveljom o lokalnoj samoupravi; i (iii) da bi osigurao zaštitu ovih garancija, u svom članu 113, dao je opštinama direktan pristup Ustavnom sudu, kao ovlašćenim stranama, da osporavaju ustavnost zakona ili akata Vlade, koji krše opštinske odgovornosti ili umanjuju prihode opštine, u slučaju da je relevantna opština pogođena tim zakonom ili aktom. U skladu sa gore navedenim garancijama Ustava i Evropske povelje o lokalnoj samoupravi i

upućivanjem istih u obavezu da se ove garancije sprovedu i kroz važeće zakone, Sud je takođe podsetio da na osnovu člana 17. (Izborna nadležnost) Zakona o lokalnoj samoupravi, opštine imaju „potpuna i isključiva“ ovlašćenja u pružanju predškolskog, osnovnog i srednjeg obrazovanja, uključujući registrovanje i licenciranje obrazovnih ustanova, prijem radnika, isplatu plata i obučavanje instruktora za obrazovanje i administratora. S druge strane, Ministarstvo obrazovanja i nauke, na osnovu Zakona o preduniverzitetskom obrazovanju i Zakona o obrazovanju u opštinama, između ostalog, snosi glavnu odgovornost za planiranje, postavljanje standarda i obezbeđivanje kvaliteta preduniverzitetskog obrazovnog sistema i ima odgovornost da promoviše i unapređuje kvalitet i efikasnost obrazovanja i obuke kroz inspekciju obrazovanja, praćenje i evaluaciju u cilju podizanja kvaliteta i nadzora nad sprovođenjem zakona na snazi. Primjenjujući gore navedena načela na okolnosti konkretnog slučaja, odnosno na ocenu ustavnosti da li osporeno Administrativno uputstvo zadire u nadležnosti opština, Sud je, između ostalog, naglasio da nadležnost za potpuno odlučivanje centralne vlade za osnivanje i zatvaranje preduniverzitetskih institucija u opštinama, koje je dato Ministarstvu obrazovanja i nauke kroz članove 3, 6, 7 i 9 osporenog Administrativnog uputstva, prema pojašnjenjima datim u objavljenoj presudi, povređuje „sopstvene nadležnosti“ opštine. Ovo iz razloga što, na način preciziran u relevantnim odredbama Zakona o lokalnoj samoupravi, Zakona o obrazovanju u opštinama i Zakona o preduniverzitetskom obrazovanju, donošenje odluka o osnivanju institucija preduniverzitetskog nivoa pripada opštinama. Što se tiče članova 4. (Uslovi za osnivanje edukativno-obrazovne institucije i izdvojena odeljenja) i 5. (Predlaganje za osnivanje edukativno-obrazovne institucije ili izdvojeno odeljenje) osporenog Administrativnog uputstva, a koji, između ostalog, utvrđuju nadležnost Ministarstva obrazovanja i nauke da utvrdi uslove koje moraju da ispunjavaju edukativno-obrazovne institucije ili izdvojena odeljenja i potrebnu dokumentaciju kojom se dokazuje ispunjenost istih, Sud je ocenio da isti ne krše „sopstvene nadležnosti“ opštine. Ovo iz razloga što je, u principu, nadležnost za utvrđivanje opštih kriterijuma i uslova koje edukativno-obrazovne institucije ili izdvojena odeljenja moraju da ispune kroz gore navedene važeće zakone i kao što je pojašnjeno u objavljenoj presudi, poverena Ministarstvu obrazovanja i nauke.



Sud je na kraju ponovio da je na osnovu Ustava Republike Kosovo, odnosno njegovog člana 123, lokalna samouprava zagantovana i regulisana zakonom, a na osnovu njegovog člana 124, svako administrativno razmatranje opštinskih akata od strane centralne vlasti u oblasti njihovih ovlašćenja je ograničeno samo na procenu saglasnosti sa Ustavom Republike Kosovo i zakonom.

U smislu napred navedenog, Sud je naglasio da centralna vlast, a u okolnostima konkretnog slučaja, Ministarstvo obrazovanja i nauke, podzakonskim aktima, ne može za sebe da definiše ovlašćenja koja nisu definisana zakonom usvojenim od strane Skupštine Republike i koja mogu da se upliću u delatnost lokalne samouprave u oblasti obrazovanja ili da krše opštinske nadležnosti u ovoj oblasti. Takav princip u smislu lokalne samouprave proizilazi i iz odredaba Evropske povelje o lokalnoj samoupravi. Sud primećuje da je Ustavom i važećim zakonima jasno precizirana podela relevantnih ovlašćenja, uključujući i u oblasti obrazovanja, te da su oba nivoa vlasti dužna da postupaju u potpunosti u skladu sa istim.

ESLjP – važne odluke (1. jul – 31. decembar 2022. godine)

* Italijanske vlasti nisu delovale sa potrebnom brzinom i marljivošću u rešavanju dela nasilja u porodici i nisu poštovale svoje obaveze iz Konvencije (07/07/2022)

U presudi Veća u predmetu **Scavone protiv Italije** (predstavka br. 32715/19), Evropski sud za ljudska prava je jednoglasno utvrdio da je došlo do: **povrede materijalnog aspekta člana 3 (Zabrana mučenja)** Evropske konvencije o ljudskim pravima u odnosu na period od 19. januara 2007. godine do 21. oktobra 2008. godine, a **nema povrede materijalnog aspekta člana 3. Konvencije u odnosu na period od 21. oktobra 2008. godine do 5. januara 2018. godine; povrede procesnog aspekta člana 3. Konvencije.**

Predmet se odnosio na nasilje u porodici kojem je podnosilac predstavke bila izložena od strane njenog supruga. Podnosilac predstavke se posebno žalila da je tužena država nije zaštitila i nije joj pomogla. Ona je takođe navela da organi vlasti nisu postupili sa potrebnom marljivošću i ažurnošću, jer je za nekoliko krivičnih dela nastupila zastarelost. Sud nije mogao da prihvati da je svrha efikasne zaštite od dela zlostavljanja, uključujući nasilje u porodici, postignuta kada je krivični postupak obustavljen zbog zastarelosti gonjenja, gde je do toga došlo usled propusta vlasti. Dela povezana sa nasiljem u porodici treba svrstati među najtežim krivičnim delima. Prema sudskoj praksi Suda, bilo je nespojivo na osnovu proceduralnih obaveza koje proizilaze iz člana 3 da se istrage o ovim krivičnim delima okončaju zastarevanjem koja je rezultat neaktivnosti organa. U ovom slučaju, Sud je smatrao da se situacija u kojoj su domaći organi, prvo – na osnovu mehanizama koji regulišu rokove zastarelosti u nacionalnom pravnom okviru – podržali sistem u kojem je zastarelost usko povezana sa sudskom akcijom čak i nakon što je postupak započeo i, drugo, vodili slučaj sa stepenom sudske pasivnosti koji nije u skladu sa tim okvirom, ne može smatrati da ispunjava uslove iz člana 3. Konvencije.

* Prikupljanje i zadržavanje, od strane francuske službe za davanje krvi (EFS), ličnih podataka koji odražavaju pretpostavljenu seksualnu orijentaciju podnosioca predstavke bez dokazane činjenične osnove: povreda člana 8. Konvencije (08/09/2022)

U presudi Veća u predmetu **Drelon protiv Francuske** (predstavka br. 3153/16), Evropski sud za ljudska prava je jednoglasno utvrdio da je došlo do: **povrede člana 8. (Pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života)** Evropske konvencije o ljudskim pravima. Predstavke su se ticale, prvo, prikupljanja i zadržavanja ličnih podataka od strane francuske službe za davanje krvi (EFS) koji odražavaju pretpostavljenu seksualnu orijentaciju podnosioca

predstavke – zajedno sa odbijanjem njegove krivične prijave zbog diskriminacije – i, drugo, odbijanja njegovih ponuda da daje krv, zajedno sa odbijanjem Conseil d'État njegove predstavke za sudsko razmatranje kojom se osporava naredba od 5. aprila 2016. godine kojom su izmenjeni kriterijumi za izbor davalaca krvi. Rešavajući prvu predstavku, Sud je utvrdio da prikupljanje i zadržavanje osetljivih ličnih podataka predstavlja mešanje u pravo podnosioca predstavke na poštovanje njegovog privatnog života. To mešanje je imalo predvidivu pravnu osnovu, pošto je diskreciono ovlašćenje vlasti da uspostave zdravstvenu bazu podataka u tu svrhu bilo dovoljno regulisano tada važećim zakonom od 6. januara 1978. godine. Dok je prikupljanje i zadržavanje ličnih podataka o kandidatima za davanje krvi doprinelo garantovanju bezbednosti krvi, ipak je bilo posebno važno da osetljivi podaci budu tačni, ažurni, relevantni i ne preterani u odnosu na ciljeve kojima se teži; a period čuvanja podataka je morao biti ograničen na ono što je neophodno. Sud je, prvo, primetio da iako je podnosilac predstavke odbio da odgovori na pitanja o svom seksualnom životu tokom lekarskog pregleda pre davanja krvi, podaci su uključivali kontraindikaciju za davanje krvi koja je bila specifična za muškarce koji su imali odnose sa drugim muškarcima. Sud je zaključilo da su predmetni podaci zasnovani na pukim spekulacijama bez ikakve dokazane činjenične osnove. Drugo, nakon što je konstatovao da Vlada nije pokazala da je period čuvanja podataka (do tada 2278) bio regulisan na način da ne može premašiti period neophodan za ostvareni cilj, Sud je utvrdio da je prekomerni period čuvanja podataka omogućio da se podaci više puta koriste protiv podnosioca predstavke, što je dovelo do njegovog automatskog isključenja da bude davalac krvi. Stoga je došlo do povrede člana 8. Konvencije zbog prikupljanja i zadržavanja dotičnih ličnih podataka. Što se tiče druge predstavke, Sud je odbio, kao neblagovremene, žalbe na odluke kojima je podnosilac predstavke isključen iz davanja krvi 16. novembra 2004. godine i 9. avgusta 2006. godine. U pogledu odluke od 26. maja 2016. godine, Sud je utvrdio da se podnosilac predstavke ne može pozvati na povredu članova 8. i 14. Konvencije u vezi sa naredbom od 5. aprila 2016. godine, jer ona još nije bila na snazi na dan dotičnog odbijanja.

* Evropski sud kaže da treba ponovo otvoriti postupak koji je rezultirao razrešenjem albanskog tužioca (04/10/2022)

U presudi Veća u predmetu **Besnik Cani protiv Albanije** (predstavka br. 37474/20), Evropski sud za ljudska prava je jednoglasno utvrdio da je došlo do: **povrede člana 6 § 1 (Pravo na pravično suđenje)** Evropske konvencije o ljudskim pravima.

Slučaj se odnosio na bivšeg tužioca koji je razrešen 2020. godine kao deo izuzetnog procesa za ponovnu procenu svih sudija i tužilaca na funkciji – poznatog kao postupak provere – nakon reforme pravosudnog sistema u Albaniji, i njegove sumnje u vezi sa jednim

od sudije imenovanog da razmatra njegov slučaj. Podnosilac predstavke je tvrdio da je dotični sudija trebalo da bude diskvalifikovan, jer je prethodno bio razrešen sa dužnosti sudije okružnog suda, što znači da je bio imenovan u Specijalnom žalbenom veću koje je ispitalo njegov slučaj kršeći pravila o podobnosti.

Staviše, domaći sudovi su odbili da ispituju argumente podnosioca predstavke u tom pogledu. Sud je utvrdio da je argument podnosioca predstavke predstavljao ozbiljnu i argumentovanu tvrdnju o očiglednoj povredi osnovnog pravila domaćeg zakona što je negativno uticalo na imenovanje jednog od sudija koji je sedeo na klupi koji su razmatrali njegov slučaj. Stoga je zaključio da je povređeno pravo podnosioca predstavke na „zakonom ustanovljenim sudom“.

Sud je takođe utvrdio prema članu 46. (Obaveznost i izvršenje presuda) da bi najprikladnije rešenje za povredu prava podnosioca predstavke bilo ponovno otvaranje predmeta i ponovno ispitivanje u skladu sa zahtevima člana 6 § 1 Konvencije. Međutim, zaključak o povredi ne može se sam po sebi smatrati da zahteva ponovno otvaranje svih sličnih predmeta koji su u međuvremenu postali *res judicata* prema domaćem zakonu.

*** Sud nalazi proceduralne nedostatke u naknadnom razmatranju smrti majke podnosioca predstavke od eutanazije (04/10/2022)**

U presudi Veća u predmetu **Mortier protiv Belgije** (predstavka br. 78017/17), Evropski sud za ljudska prava je izneo tri zaključka da **nema povrede i jedan nalaz o povredi Evropske konvencije o ljudskim pravima**. Predmet se odnosio na smrt majke podnosioca predstavke od eutanazije, a da podnosilac predstavke ili njegova sestra nisu bili obavesteni. Majka podnosioca predstavke nije želela da obavesti svoju decu o svom zahtevu za eutanaziju uprkos ponovljenim savetima lekara. Sud je objasnio da se u predmetu nije radilo o tome da li je postojalo pravo na eutanaziju, već o kompatibilnosti sa Konvencijom radnje eutanazije izvršene u slučaju majke podnosioca predstavke. Sud je tada utvrdio sledeće:

- Većinom (pet glasova prema dva), da nije **došlo do povrede člana 2. (Pravo na život)** Konvencije zbog zakonskog okvira koji reguliše radnje i postupak pre eutanazije. Sud je utvrdio da zakonske odredbe o eutanaziji u principu predstavljaju zakonodavni okvir koji posebno obezbeđuje zaštitu prava na život pacijenata kako to zahteva član 2. Konvencije.

- Većinom (pet glasova prema dva), da **nije došlo do povrede člana 2. (Pravo na život) zbog uslova u kojima je izvršena radnja eutanazije u slučaju majke podnosioca predstavke**. Sud je zauzeo stav da se iz dokaza pred njim ne može reći da je predmetno delo, izvršeno u skladu sa utvrđenim zakonskim okvirom, povredilo uslove iz člana 2. Konvencije.

- Jednoglasno, da je došlo do **povrede člana 2. (Pravo na život) zbog postupka revizije nakon posteutanazije u konkretnom slučaju**. Sud je

utvrdio da država nije ispunila procesnu pozitivnu obavezu zbog nedostatka nezavisnosti Saveznog odbora za pregled i procenu eutanazije i dužine krivične istrage u ovom slučaju.

- Većinom (šest glasova prema jedan), da nije **došlo do povrede člana 8. (Pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života)**. Sud je utvrdio da su lekari koji su pomagali majci podnosioca predstavke učinili sve što je razumno, u skladu sa zakonom, svojom obavezom čuvanja poverljivosti i medicinske tajne, zajedno sa etičkim smernicama, kako bi obezbedili da ona kontaktira svoju decu u vezi sa svojim zahtevom za eutanaziju.

*** Diskriminatorno je zakonodavstvo koje predviđa prestanak udovčke penzije kada najmlađe dete navrší punoletstvo (11/10/2022)**

U presudi Velikog veća u predmetu **Beeler protiv Švajcarske** (predstavka br. 78630/12), Evropski sud za ljudska prava je većinom glasova (12 glasova za i 5 protiv) utvrdio da je došlo do: **povrede člana 14. (Zabrana diskriminacije) u vezi sa članom 8. (Pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života)** Evropske konvencije o ljudskim pravima.

Predmet se odnosio na prestanak penzije za udovce podnosioca predstavke nakon što je njegovo mlađe dete postalo punoletno. Savezni zakon o starosnom i porodičnom osiguranju je predviđao da pravo na udovčku penziju prestaje kada najmlađe dete navrší 18 godina, dok za udovicu to nije bio slučaj. Pred Sudom, podnosilac predstavke je tvrdio da je bio diskriminisan u odnosu na udovice u sličnoj situaciji, koje ne bi izgubile pravo na penziju. Vlada je tvrdila da je i dalje bilo opravdano osloniti se na pretpostavku da je muž obezbeđivao materijalno izdržavanje supruge, posebno tamo gde je imala decu, i da se na taj način pruži viši nivo zaštite udovicama nego udovcima. Prema njihovom mišljenju, razlika u tretmanu stoga nije zasnovana na rodnim stereotipima već na društvenoj stvarnosti. Prvo, Sud je primetio da je između 1997. i 2010. godine podnosilac predstavke primao udovčevu penziju i da je organizovao ključne aspekte svog porodičnog života, barem delimično, na osnovu te penzije. Delikatna finansijska situacija u kojoj se našao u 57. godini, s obzirom na gubitak penzije i teškoće u povratku na tržište rada sa kojeg je bio odsutan 16 godina, bila je posledica odluke koju je on doneo ranije u interesu svoje porodice, uz podršku od 1997. godine primanjem udovčke penzije.

Sud je stoga smatrao da su članovi 8. i 14. Konvencije primenljivi u ovom slučaju. Zatim, Sud je utvrdio da iako je podnosilac predstavke bio u sličnoj situaciji u pogledu svojih životnih potreba, on nije bio tretiran na isti način kao žena/udovica. Zbog toga je bio podvrgnut nejednakom tretmanu. Vlada nije pokazala da postoje veoma jaki razlozi ili „posebno teški i ubedljivi razlozi“ koji opravdavaju razliku u tretmanu na osnovu pola. Po mišljenju Suda, Vlada se nije mogla osloniti na pretpostavku da je muž finansijski izdržavao ženu (koncept „muškog hranitelja“) kako bi

opravdala razliku u tretmanu koja je udovce stavila u nepovoljan položaj u odnosu na udovice. Sud je utvrdio da je dotično zakonodavstvo pre doprinelo održavanju predrasuda i stereotipa u vezi sa prirodom ili ulogom žena u društvu i da je nepovoljno kako za karijeru žena tako i za porodični život muškaraca.

*** Razlika u tretmanu između osoba rođenih u Francuskoj pre i posle nezavisnosti Alžira prema roditeljima rođenim u francuskom Alžiru: nije diskriminatorno prema članu 14. Konvencije (13/10/2022)**

U presudi Veća u predmetu **Zeggai protiv Francuske** (predstavka br. 12456/19), Evropski sud za ljudska prava je jednoglasno utvrdio da: **nije bilo povrede člana 14. (Zabrana diskriminacije) Evropske konvencije o ljudskim pravima zajedno sa članom 8. (Pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života).**

Predmet se odnosio na odbijanje zahteva podnosioca predstavke za uverenje o francuskom državljanstvu. On je rođen u Francuskoj, pre nezavisnosti Alžira, od roditelja koji su u to vreme još uvek bili francuski državljani. On je kontinuirano živeo u Francuskoj, a njegova braća i sestre, rođeni nakon nezavisnosti Alžira, stekli su francusko državljanstvo. Ranije je imao francusku ličnu kartu i biračku kartu, koju su mu francuske vlasti greškom izdale. Žalio se Sudu da je bio podvrgnut diskriminaciji zabranjenoj članom 14. Sud je primetio da roditelji podnosioca predstavke, koji su rođeni u francuskom Alžiru i potpadaju pod lokalni građanski status, nisu iskoristili mogućnost da budu priznati kao francuski državljani potpisivanjem izjave o priznanju. Sud nije video razlog da se dovede u pitanje legitimnost razlike koja se pravi između maloletne dece pojedinaca koji su potpali pod alžirski lokalni građanski status u zavisnosti od datuma njihovog rođenja, odnosno pre ili nakon sticanja nezavisnosti Alžira. Sud je utvrdio da je ova razlika, u to vreme, bila odgovarajuća legitimnom cilju kojem se težilo, odnosno da se osigura da maloletna deca automatski imaju isti status kao i njihovi roditelji u pogledu francuskog državljanstva, imajući u vidu da je pitanje da li su njihovi roditelji ostali Francuski državljani su nastali upravo zbog, i u kontekstu, nezavisnosti Alžira. Sud je dalje primetio da se razlika u tretmanu između podnosioca predstavke i njegove braće i sestara ne odnosi na princip pristupa francuskom državljanstvu, već na puteve koji su dostupni za takav pristup. Ističući da je tužena država napravila grešku u izdavanju lične karte i glasačke karte osobi koja više nema francusko državljanstvo, utvrdila je da ovo pitanje nije imalo uticaja na pitanje pred Sudom o tome da li je razlika u tretmanu na koje se žali podnosilac predstavke bila diskriminatorna. Imajući u vidu široko polje slobodne procene dato tuženoj državi, Sud je prihvatio da su usvojene mere bile srazmerne legitimnom cilju kojem se težilo.

Sud je zaključio da je razlika u postupanju na koju se žali podnosilac predstavke, u uživanju njegovog prava na poštovanje njegovog privatnog života, stoga bila

zasnovana na objektivnom i razumnom opravdanju.

*** Pravo deteta na privatni život povređeno nedostatkom odredbe u švajcarskom zakonu do 2018. godine za alternativne načine priznavanja dece rođene od istopolnih parova kroz surogat majčinstvo (22/11/2022)**

U presudi Veća u predmetu **D.B. i drugi protiv Švajcarske** (predstavke br. 58817/15 i 58252/15), Evropski sud za ljudska prava je utvrdio, većinom od šest glasova prema jedan, da je došlo do **povrede člana 8. (Pravo na poštovanje privatnog života deteta rođenog surogat majčinstvom)** Evropske konvencije o ljudskim pravima i jednoglasno da **nije došlo do povrede člana 8. (Pravo na poštovanje porodičnog života nameravanog oca i genetskog oca).** Slučaj se odnosio na istopolni par koji su bili registrovani partneri i koji su sklopili ugovor o surogat majčinstvu u Sjedinjenim Državama prema kojem je treći podnosilac predstavke rođen. Podnosioci predstavke su se posebno žalili da su švajcarske vlasti odbile da priznaju odnos roditelj-dete koji je uspostavio američki sud između nameravanog oca (prvog podnosioca predstavke) i deteta rođenog surogat majčinstvom (trećeg podnosioca predstavke). Švajcarske vlasti su priznale vezu roditelj-dete između genetskog oca (drugog podnosioca predstavke) i deteta.

Sud je naveo da je glavna karakteristika koja razlikuje ovaj slučaj od onih o kojima je ranije odlučivao da su prva dva podnosioca predstavke bili istopolni par u registrovanom partnerstvu. Što se tiče trećeg podnosioca predstavke, Sud je primetio da, u vreme njegovog rođenja, domaći zakon podnosiocima predstavke nije davao nikakvu mogućnost da priznaju odnos roditelj-dete između nameravanog roditelja (prvog podnosioca predstavke) i deteta. Usvojenje je bilo otvoreno samo za bračne parove, isključujući one u registrovanom partnerstvu. Tek 1. januara 2018. godine postalo je moguće usvojiti dete registrovanog partnera. Dakle, skoro sedam godina i osam meseci, podnosioci predstavke nisu imali mogućnost da obezbede definitivno priznanje odnosa roditelj-dete. Sud je stoga utvrdio da švajcarske vlasti uskraćuju priznavanje zakonito izdatog stranog izvoda iz matične knjige rođenih u meri u kojoj se to odnosilo na odnos roditelj-dete između nameravanog oca (prvog podnosioca predstavke) i deteta rođenog surogat majčinstvom u Sjedinjenim Državama, bez obezbeđivanja alternativnih sredstava za priznavanje tog odnosa, što nije bilo u najboljem interesu deteta. Drugim rečima, opšta i apsolutna nemogućnost tokom značajnog vremenskog perioda da se dobije priznanje veze između deteta i prvog podnosioca predstavke predstavljala je nesrazmerno mešanje u pravo trećeg podnosioca predstavke na poštovanje privatnog života prema članu 8. Švajcarska je stoga prekoračila svoje polje slobodne procene tako što nije donela pravovremenu zakonsku odredbu za takvu mogućnost. Što se tiče prvog i drugog podnosioca predstavke, Sud je prvo primetio da je aranžman surogat majčinstva

koji su koristili da zasnuju porodicu bio u suprotnosti sa javnom politikom Švajcarske. Sud je dalje utvrdio da su praktične poteškoće na koje bi mogli naići u svom porodičnom životu u odsustvu priznavanja odnosa između prvog i trećeg podnosioca predstavke prema švajcarskom zakonu bile u granicama usklađenosti sa članom 8. Konvencije.

*** Presude o razrešenju dvojice albanskih tužilaca: nema sistemskog problema (13/12/2022)**

Presude Veća u predmetima *Nikëhasani protiv Albanije* (predstavka br. 58997/18) i *Sevdari protiv Albanije* (predstavka br. 40662/19) ticale su se dva tužioca koji su razrešeni sa svojih funkcija nakon što je Albanija krenula u dalekosežnu reformu pravosudnog sistema u 2016. godini. Reforma je uključivala izuzetnu ponovnu evaluaciju svih sudija i tužilaca na funkciji – inače poznatu kao „postupak provere”. Evropski sud za ljudska prava je utvrdio, sa šest glasova prema jedan, da **nije bilo povrede člana 8. (Pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života)** Evropske konvencije o ljudskim pravima u vezi sa gđom Nikëhasani. Sud je smatrao da je njeno razrešenje bilo opravdano, jer je proces provere otkrio ozbiljne sumnje u njenu finansijsku ispravnost nakon pažljivog ispitivanja njenog slučaja. S druge strane, jednoglasno je utvrdio da je došlo do **povrede člana 8. Evropske konvencije u vezi sa razrešenjem gđe Sevdari**.

Nije bilo znakova loše vere u njenim izjavama tokom procesa provere; sve navodne nepravilnosti u suštini su se ticale plaćanja poreza na neke prihode njenog supruga od zakonitih aktivnosti u inostranstvu. Sud je prema članu 46. (Obaveznost i izvršenje presuda) smatrao da bi odgovarajuće obeštećenje za gđu Sevdari bilo ponovno otvaranje postupka. To, međutim, nije značilo da funkcionisanje trenutnog procesa provere u Albaniji uopšteno otkriva bilo kakav sistemski problem. U obe presude, Sud se pozivao na svoju vodeću presudu iz 2021. godine *Xhoxhaj protiv Albanije*, u kojoj je odlučio da je proces provere u celini fer i nepristrasan, i da je odgovorio na hitnu potrebu za borbom protiv korupcije u zemlji i povratkom poverenja javnosti u pravosudnom sistemu.

(Za više detalja posetite sajt Evropskog suda za ljudska prava: www.echr.coe.int)

INFORMACIJE O USTAVNOM SUDU

Zgrada Ustavnog suda:

Ustavni sud Republike Kosovo, od svoje funkcionalizacije 2009. godine je smešten u zgradi bivšeg Zaštitnog korpusa Kosova ZKK, koja se nalazi u centru Prištine, u Gradić Pejtonu. Ova lokacija Suda, u centru glavnog grada, je simbol jednakog pristupa na ustavnu pravdu svih građana i drugih ovlašćenih stranki. Ova zgrada se tokom godina prilagođavala potrebama i prirodi rada Ustavnog suda. Ovo je urađeno uz pomoć donatora. Konkretno, sudnica je finansirana od strane Ustavnog suda Republike Turske 2010. godine, osnivanje biblioteke Suda je u potpunosti projekat GIZ za pravnu reformu, a dodatne kancelarije-kontejneri su donacija Ustavnog suda Republike Turske 2011. godine.

Zgrada Suda ima korisnu prostoriju za rad od 1 937 m² u kojoj rade 65 radnika.



ADRESA

Ulica: "Perandori Justinian", nr. 44, 10 000 - Priština

Tel: +383 (0)38 60 61 62

Mob: +383 (0)45 200 595; +383 (0)45 200 576

Fax: +383 (0)38 60 61 70

E-mail: gjkata.kushtetuese@gjk-ks.org

Veb: www.gjk-ks.org